

Ziedojums vai ienākums no saimnieciskās darbības?

Matīss Kodoliņš, SIA "Econome", sertificēts nodokļu konsultants

Satura veidotājs saņemtos ziedojumus no saviem skatītājiem ieskaita platformas kontā, un platforma reizi mēnesī vai sasniedzot konkrētu summu to izmaksā satura veidotājam, ieturot komisiju. Valsts ieņēmumu dienests (VID) sniedzis skaidrojumu, ka šādas summas vairs netiek uzskatītas par ziedojumiem, jo VID neesot iespējams identificēt ziedotājus. Ziedojums tas būtu tikai tādā gadījumā, ja tiktu maksāts tieši satura veidotājam. Vai šādi tiek ņemta vērā darījuma ekonomiskā būtība? Kāda ir tiesu prakse, klasificējot satura veidotāja ieņēmumus?

Analizējot aprakstīto situāciju, būtu jāatbild uz diviem pakārtotiem jautājumiem:

- vai straumētāja tiešraides ir uzskatāmas par fiziskās personas saimniecisko darbību?
- vai saņemtie ienākumi ir uzskatāmi par ziedojumiem vai par ienākumu no saimnieciskās darbības?

Likuma normas

Likuma "Par iedzīvotāju ienākuma nodokli" (likums par IIN) [11.panta](#) 1.¹daļa nosaka, ka *par fiziskās personas saimniecisko darbību ir uzskatāma jebkura darbība, kas vērsta uz preču ražošanu, darbu izpildi, tirdzniecību un pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību*. Šī norma jāskata kopsakarā ar [11.panta](#) 1.³daļu, proti, *fiziskās personas darbība kvalificējama kā saimnieciskā darbība, ja tā atbilst vienam no šiem kritērijiem*:

- *darījumi ar regularitāti un sistemātiskumu (trīs un vairāk darījumi gadā vai pieci un vairāk darījumi trijos gados);*

- *ieņēmumi no darījuma pārsniedz 14 229 eiro taksācijas gadā, izņemot ienākumus no personīgā īpašuma atsavināšanas;*
- *darbības ekonomiskā būtība vai personas īpašumā esošo lietu apjoms norāda uz sistemātisku darbību ar mērķi gūt atlīdzību.*

No citētajām tiesību normām izdarāms secinājums, ka jebkura fiziskās personas darbība par atlīdzību var būt uzskatāma par saimniecisko darbību. Tāpat likums nosaka konkrētus kritērijus, kurus konstatējot, fiziskās personas darbība tiks kvalificēta kā saimnieciskā darbība.

Vai saimnieciskā darbība?

Atbilstoši aktuālajai tiesu praksei nodokļu lietās, izpildoties noteiktām pazīmēm, videospēļu spēlēšanas tiešraižu veidošana un straumēšana var tikt atzīta par saimniecisko darbību, kuras rezultātā gūtie ienākumi ir apliekami ar nodokli.

Senāts 2016.gada 2.marta [spriedumā lietā SKA-80/2016](#) atzinis, ka saimniecisko darbību raksturo vairākas pazīmes:

- regularitāte (sistemātiskums);
- apjoms un atlīdzība;
- ekonomiskā būtība.

Arī Senāta 2024.gada 26.jūlija [spriedumā lietā SKA-82/2024](#), kurā vērtēta situācija, kad persona aicināja skatītājus veikt maksājumus, izmantojot Streamlabs.com platformu, ir sniegtas vairākas atziņas par pazīmēm, kas atzīst straumēšanu par saimniecisko darbību. Senāts atzina, ka iepriekš minētais nepārprotami norāda uz tiešu nodomu gūt ienākumus. Persona izmanto optimālu metodi maksājumu saņemšanai, un tas liecina par saimniecisko darbību. Vienlaikus izstrādātā sistēma skatītāju maksājumu saņemšanai ir mērķtiecīgi vērsta uz peļņas gūšanu, par ko cita starpā liecina apstākļi, ka no 2018.gada aprīļa

skatītāju veiktie maksājumi ir vienīgais personas ienākumu gūšanas avots.

Personas darbības ekonomiskā būtība un spēja piesaistīt skatītāju maksājumus veido sistemātiskumu, par ko liecina maksājumu regularitāte un apjoms, neatkarīgi no dažādajiem maksātājiem. Regulārs straumēšanas grafiks un ievērojams tiešraižu apjoms neapšaubāmi liecina par profesionālu pieeju personas darbībās, nevis vienkārši brīvā laika izklaidi.

Tāpat no sprieduma izriet: lai gan sākotnēji varētu šķist, ka brīvprātīgie maksājumi ir veikti kā dāvinājumi par iegūtu labumu, tomēr ir jāņem vērā maksājumu mērķis – novērtēt sniegto izklaides pakalpojumu un nodrošināt šī pakalpojuma sniegšanu arī turpmāk.

Pamatojot iepriekš minēto, Senāts ir atsaucies uz Eiropas Savienības Tiesas (EST) 2018.gada 22.novembra [spriedumu lietā C-295/17](#), ka pakalpojums tiek sniegts par atlīdzību, ja pastāv tieša saikne starp sniegto pakalpojumu un saņemto samaksu. EST spriedumā minēto ir vērtējusi un pamatoti atzinusi, ka strīdus maksājumi ir nepārprotami saistīti ar personas nodarbošanos – videospēļu spēlēšanas tiešraižu veidošanu un to straumēšanu. Savukārt tas, ka pastāv tiešs cēlonisks sakars starp sniegto pakalpojumu un saņemto samaksu, ļauj secināt, ka persona sniedz pakalpojumu par atlīdzību.

Konkrētajā gadījumā videospēļu tiešraižu straumēšana un video veidošana ir uzskatāma par saimniecisko darbību, jo par to liecina šādas pazīmes:

- tieša saikne starp personas veiktajām darbībām un skatītāju veiktajiem maksājumiem ļauj secināt, ka videospēļu spēlēšanas tiešraižu veidotājs sniedz pakalpojumu par atlīdzību;
- patstāvīga un regulāra satura veidošana un straumēšana virtuālajā vidē apvienojumā ar atlīdzības saņemšanu norāda uz nepārprotamu nodomu gūt ienākumus;

- personas profesionālā pieeja no skatītājiem saņemto maksājumu pārvaldībā un optimizācijā, izmantojot Streamlabs.com piedāvātos produktus;
- persona, kura ir izveidojusi strukturētu sistēmu kā pieņemt skatītāju veiktos maksājumus, cenšas gūt atlīdzību, nevis saņemt dāvinājumus Civillikuma (CL) [1912.panta](#) izpratnē.

Līdz ar to nav šaubu, ka personas saņemtie maksājumi no skatītājiem ir uzskatāmi par tādiem ienākumiem, kas gūti saimnieciskās darbības rezultātā.

Atbildot uz pirmo jautājumu, vai straumētāja tiešraides ir uzskatāmas par fiziskās personas saimniecisko darbību, var norādīt tikai to, ka nav iespējams sniegt viennozīmīgu atbildi. Atbilstoši pastāvošajai judikatūrai nodokļu lietās sistemātiskums, regularitāte, apjoms, ekonomiskā būtība un atlīdzība ir faktu novērtēšanas jautājums, kas katrā lietā ir jāvērtē atsevišķi atbilstoši lietas apstākļiem.

Vai ziedojums?

Atbildot uz otro jautājumu, vai saņemtie ienākumi ir uzskatāmi par ziedojumiem vai par ienākumu no saimnieciskās darbības, norādāms, ka atbilde uz šo jautājumu ir pakārtota atbildei uz pirmo jautājumu, proti, tas būs atkarīgs no katras konkrētās lietas apstākļiem.

Kā jau iepriekš tika minēts, jāņem vērā skatītāju veikto maksājumu mērķis – novērtēt izklaides pakalpojumu un nodrošināt tā sniegšanu arī turpmāk.

Tāpat jāņem vērā, ka atbilstoši likuma par IIN [9.panta](#) 1.daļas 35.punkta b) apakšpunktam dāvanas no fiziskām personām nav apliekamas ar nodokli līdz 1425 eiro taksācijas gada laikā, ja dāvinātājs ir fiziskā persona un to ar saņēmēju nesaista laulība vai radniecība līdz trešajai pakāpei CL izpratnē. Konkrētajā lietā maksājumi netika atzīti par dāvinājumu /

ziedojumu, bet ja tos atzītu, tad neapliekamā daļa atbilstoši šī brīža normatīvajam regulējumam būtu tikai 1425 eiro taksācijas gada laikā.

Vai izklaides pakalpojums?

Abstrahējoties no iepriekš izklāstītās situācijas, spriedums lietā SKA-82/2024 ietver atsauci uz Vācijas finanšu tiesas 2022.gada 4.marta [spriedumu lietā 1 K 2812/19 U](#) līdzīgā gadījumā, kurā vērtēts, vai “Twitch” satura veidotāja saņemtie brīvprātīgie maksājumi no skatītājiem ir apliekami ar pievienotās vērtības nodokli (PVN). Vācijas tiesa atzinusi, ka videospēļu satura straumēšana ir skatītājiem sniegts izklaides pakalpojums. Šajā lietā par būtisku apstākli atzīts tas, ka starp satura veidotāja darbībām un skatītāju brīvprātīgi veiktajiem maksājumiem pastāv tieša saikne – skatītāji apmeklē tieši konkrētās personas kanālu ar mērķi izklaidēties. Tādējādi kanāls kalpo kā satura veidotāja uzņēmuma virtuālā telpa, kurās viņš piedāvā savus izklaides pakalpojumus. Tiesa atzina, ka vērtējot, vai maksājumi ir apliekami ar nodokli, nav nozīmes tam, ka tie veikti brīvprātīgi un ka to apmērs ir atkarīgs no skatītāju ieskatiem. Saturu bez maksas patērē tikai tie, kuri šādu maksājumu izvēlas neveikt.

No iepriekš minētās atziņas izriet, ka videospēļu satura straumēšana ir skatītājiem sniegts izklaides pakalpojums un ir apliekams ar PVN. Šobrīd šāda attiecīgo iestāžu vai tiesas pieeja Latvijā nav novērota, bet nākotnē pastāv iespēja, ka jebkāda satura straumēšanas pakalpojumi noteiktos apstākļos varētu tikt noteikti par izklaides pakalpojumiem un attiecīgi tiem varētu tikt piemērots PVN, atzīstot tos kā veiktus saimnieciskās darbības ietvaros.